

הלכות ראשיתך בימן תב

יהיה עצרת פשיהי פסדן או חסרים: ב *באלו הימים (ג) *שהקבעו בהם ראשיהדישים ולא כולתם: יסן אגה"ז, אר אגה"ז, סין אגה"ז, תמוז אגה"ז, אב בדו"ז, אלול אבד"ו, תשרי אגה"ז, (ד) מרחשון גדו"א, כסלו א"ב ג"ר ה"ו, טבת אבגד"ו, שבט בגדה"ז, אדר זכד"ו (ובעבור אדר הראשון בדה"ז ושני בדרו"ז): ג יסימן לקביעת המועדים: א"ת כ"ש ג"ר ד"ק ה"ץ ו"ף, פרוש, כיום ראשון של פסח יהיה לעולם תשעה באב, וסימן על מצות ומרדים לאכלהו; כיום שני בו שבועות, וקיום שלישי בו ראשית השנה, כיום רביעי בו קריאת התורה (ה) שהוא שמחת תורה, כיום חמישי בו צום כפור, כיום ששי בו פורים שעבר: ד ילעולם קורין *צו את אהרן קדם פסח בפשוטה ומצדע במעברת, חוץ (ז) (ח) מכה"ח מעברת (וה"ש מעברת) שקורין 'אחרי מות' קדם הפסח. *ילעולם קורין

באר היטב

בחדש שיש בו שני ימים ר"ח קאי הסימן שלו על יום ב' ר"ח, מצאתי ט"ז. ובמ"א הגיה מסתכן בדה"ז: (א) מכה"ח. פי' ששל ר"ח ביום ה' והשנה מעברת, שאז קורין פי' גם ב"ר"ח חשון (ונתפר שבת א'.

משנה ברורה

ואחד חסר או שניהם חסרים, אכל קשניהם מלאים ובוא יום ראשון של חגכה ביום שאחר עצרת, כגון אם יום ראשון של עצרת חל ביום ראשון, ובוא חגכה ביום שני: ב (ג) שהקבעו בהם וכו'. כל אלו (א) הימים שהוא חושב, אם הראשית הוא של שני ימים מפני שהחדש שעבר היה מלא, קאי הסימן על יום שני של ראשיתך, שממנו מתחיל למנות מנין ימי התדש: (ד) מרחשון גידו"א. טעות-סופר הוא, (ז) וצריך לימר בידה"ז. ויש שרצים (ה) לזכור, דקאי על יום ראשון דראשיתך מרחשון ששל באלו הימים, ודקאי גדול הוא, דמאי שנה דבקה החדש נתן הסימן על יום ראשון שלו, מה שלא עשה פן בפעם הקדשים [פרי"ח]: ג (ה) שהוא שמחת תורה⁴. הינה לבני חוצה לארץ, שעושים שמיני עצרת שני ימים ותל שמחת תורה ביום ב"ג לחדש תשרי: ד (ו) מכה"ח מעברת. הוא סימן, שהמ"א מורה שיום ראשית השנה היה חל ביום חמישי, והח"י מורה שאותה השנה היתה חסרה [רצפה לומר, שחשון ובסלו היו שניהם חסרים]. ובמ"א

באר היטב

בטבת הערבה⁴. ובה פירש טעם כל זה הסע"ה², דאם נעשה ראשיתך ביום אדר, מפילא הנה מקלע יום-כפור של השנה היתה ביום אדר, והנה ביום א' והיום ו' אי אפשר להיות, שיהיו שני ימים קדושים סמוכים זה לזה, וקיום כ' אי אפשר, דעל-ידיה הנה מקלע הושענא-רבא ביום השבת, ובשני-עשר זבדי פורים, הנה מקלע יום ראשון של פסח ביום בידו, ובשנה בידו פסח הנה מקלע עצרת שהוא מנהג-שבועות ביום גידו"ז, ומפילא הנה הושענא-רבא גסרן ביום זה [כי ביום שמקלע עצרת מקלע הושענא-רבא], וזה אי אפשר, שביום ז' אי אפשר משום נטילת צרבה, וביום ח' גסרן אי אפשר, דהלא לפי זה הנה לו לחל יום-הכפורים שלפני ביום ו' וקיום א' ונה גסרן אי אפשר, וכפ"ל. וכל א' יום א' החגכה, דכין דקמא לן "לא ביום אדר ראשיתך וכו'". מפילא אי אפשר לחל ג'שום פני חגכה ביום כ' לא בפשוטה ולא במעברת, פן קשונה שלמה או חסרה או כסדרן ונאין כאן מקום להאריך. ועין בלבוש. "ולא אצ"ו צום אגה"ז, דאסרן יהיה זבדי פורים. וכל א' יום א' וצום השנה באב", דאסרן יהיה מקלע ראשיתך ביום אדר, וזה אי אפשר, וכפ"ל. והנה כל זה לפיכך אין צריך להעריך פירוט א"ה הוא פן, רק שתדע תפלה, דמחדש טבת ואילך ילכו החודשים עד החדש חשון כסדרן: טבת חסר, שבט מלא, אדר חסר ונאם יש שני אדרים, אדר הראשון הוא מלא, יסן מלא, אדר חסר, יסן מלא, אב מלא, אלול חסר, תשרי מלא [אכל חשון ובסלו משתפים, פעמים שניהם מלאים או שניהם חסרים, ופעמים כסדרן דהנה חשון חסר כסלו מלא³, ואין פאן מקום להאריך]. ובה הבין ס"ק מה שכתב השלחן ערוך דביום פורים יחול ל"ג לעשר שהוא ח"י אר, כי הוא תשעה שבועות בעמזום: * אלו הימים וכו', גי'סן אגה"ז. ולא בפעם הימים, כפי שלא יחול ביום בידו פסח, וצ"ע דהנה ידע שהוא מלא, אסרן מפני שני ימים לחדש הפא, וצריך לקבוע יום שני של חודש אדר ונקא ביום שלישי חמישי ושביעי ושני, ואז הלא הוא חסר דהנה של כ"ט יום ונמנך רק יום אחד לבלו, ומפילא צריך לקבוע החדש סין ביום דרוא"ג וכו' וכו', הכל באפן זה, ובה שכתב מרחשון גידו"א, צריך לומר "בדה"ז" וקאי על יום שני של ראשיתך, והוא גסרן מטעם דכין ותשרי בימה"ז והוא מלא, מפילא ראשיתך חשון הוא בידה"ז. ובסלו הוא תלוי לפי מרחשון אם היה מלא או חסר ובא"ה יום נקבע, והוא יכול לבוא בפשעה ימים ולא ביום שבת, דאסרן יהיה יום א' בחגכה ביום ג' ונה אי אפשר, כפ"ל. כן קבב הק"ד חושב. עוד קבב, דמה שאסרן בטבת שייכל לחול ביום שני הוא כשהשנה מעברת, וכן מה שאסרן שישכב יוכל לחול ביום שלישי הוא גסרן ונקא כשהשנה מעברת, ויום רביעי לא יחול כי אם בפשוטה ולא במעברת, ומה שבין כל הפסחים: * יצו קדם פסח. מפי שביצו קדם מהנצלת פלים לענן ותר קדשים, ותנצלת פלים מתמין למוד מקדשים; וגם במעברת שקורין מצדע קדם פסח, דחתיב בה יכלי חרש ישבר, שהוא בעין הגעלת פלים [א"ר בשם אבודרהם]: * ילעולם קורין וכו' קדם עצרת. כדי ללעולם תפסיק

שער הצימן

(א) אחרונים: (ז) מרחשון: (ח) ט"ז:

* יבא"ה זמן קובעין התקנים חמני המועדים, עין פטור ויכלובש באר כל ענין הכתוב, עין פס, וכן פרי תדש באר כפרוש כל שנה ושנה את סימניו, עין פס]. אכן מה דמשמע מטור ששנת תרס"ב סימנו ז"ש והנהו שראשית השנה יחול ביום ז' והיא שלמה, דהנה שחשון ובסלו מלאים, ומפילא ובוא פסח ביום חמישי [ישנת תרס"ג ישיגו ז"ח [והוא שראשית השנה יחול ביום ז' והיא חסרה] ושנת תשי"ז סימנו ז"ש [הנהגה שראשית השנה יחול ביום ה' והיא שלמה, ומפילא יחול הפסח ביום א'] וילענן שנת תשי"ח שהיא שנה ג"כ והנהו שראשית השנה יחול ביום ג' והתקנים כסדרן אדר מלא ואחד חסר]. ובאמת הוא טעות סופר, כמו שכתב בפרי תדש ולשנת תרס"ב סימנו ז"ח, דהנהו שיום ראשון של ראשית השנה יחול ביום ז' והיא חסרה, דהנהו שחשון ובסלו שניהם חסרים, ומפילא ובוא יום ראשון של פסח ביום ג'; ושנת תרס"ג סימנו ז"ש, דהנהו שראשית השנה יחול ביום ה' והיא שלמה, ופסח ובוא ביום ראשון; ושנת תשי"ז סימנו ז"ח [דהנהו שראשית השנה יחול ביום ה' והיא כסדרן, ומפילא ובוא יום ראשון דפסח ביום ז']; ושנת תשי"ח סימנו בש"ז, דהנהו שראשית השנה יחול ביום ב' והיא שלמה, דהנהו ששניהם מלאים, ומפילא ובוא הפסח ביום ז'. ועין פתח-סופר חלק ששי סימן לה שכתב גם כן לענין הקביעות לענין בטור ובהנהגת הפרי תדש. וכן מצאתי עוד בכמה ספרים שכתבו שבנים דברי הפרי תדש ואין לזוז מהם. ועין בפרי תדש שיש עוד נפקא-טנה באותו שנים, אך הם רחוקים מאדנו קרוב למאמץ שנה, והבואי ובוא הגואל קדם תקנ"ש החדש עלי-פי הראיה ואין נפקא-טנה מזה, והנה פתאים הללו נמסר בענותנו רבנים תרפ"ח תלוחות ביד כל אדר ואחד, ויש מנה קלוקל גדול, שיש מהם שולקחים אותה לזמן ונדפסיים מקנה ומטעים בהם הבריות, שהרבה עובדי-דרכים שאין יודעים זמני תדשים ומועדים פי אם מן הלוח וסומכין עליו פעל פוסק מפרסם, ונאוי מאד לגדולי ישראל להשיג על זה, ומה טוב היה אם היה הנהגה בישראל, שלא לקח לוח פי אם פשע צליל הספטה מאחד מהגדולים שנדפס פדן:

הלכות ראש-החודש סימן תבח

ביאורים ומוספים

לקבוע את ראש השנה בימי אד"ז, וטעם הדבר נמסר רק לאותם הכמנים המזומנים לעיין בסדר העיבור, ולנו נאמר רק הטעם שבש"ט, אבל אין זה עיקר הטעם, וראה עמק שאלה על השאלות (ויקרא שאילתא סז אות כב) שהביא דעות הראשונים בזה, ומה שכתב הגר"ח קניבסקי (בספרו שקל הקודש פ"ז מקידוש החודש היא בביה"ל).

[ביה"ל שם]

חשן חסר פסלו פלא"ג.

3) ובטעם הדבר שהחודשים חשון וכללו הם לפעמים מלאים ולפעמים חסרים, ביאר בספר יסוד עולם (מאמר רביעי פ"ט) שאם חשון יהיה תמיד חסר וכסלו תמיד מלא, יצא לפעמים שעשרה בטבת יהול בשבת, וכיון שלהתענות בשבת אי אפשר יהיו צריכים לדחות את התענית ליום ראשון, והרי כתוב על עשרה בטבת "עצם היום הזה" (יחזקאל ב ג), ולכן קבעו את החודשים האלו באופן שעשרה בטבת לא יוכל לחול בשבת, והלבוש (ס"א) כתב טעם נוסף בזה.

[משנ"ב ס"ק ה]

שהוא שמתחלתו (ה).

4) ולפי חשבון זה, שביום שחל יום ראשון של פסח חל גם תשעה באב, כתב הרמ"א לקמן (סי' תעו סי"ב) שזה אחד מהטעמים שנהגים במקצת מקומות לאכול בליל הסדר ביצים, וזכר לאבלות של תשעה באב, ובביאור הגר"א (שם) כתב סימן לזה מהמדרש רבה על הפסוק "השביעי במרוצים הרנני לענה" (איכה ג טו), שמה שהשביעי מרוצים בליל יום טוב של פסח, הרנני בליל תשעה באב לענה. ולפי טעם זה נראה מדברי המשגיב שם (ס"ק יג), שביום השני של פסח (בחז"ל) אין צריך לאכול ביצים, אך לפי הטעמים הנוספים שזכרו שם, יש לאכול ביצים גם ביום השני.

סימן תבח

סדר קביעת המועדים וקריאת הפ"שיות

[ביה"ל ד"ה אלו הימים שאין]

קדי שלא תדחה נטילת טעם (1). וכן תדע טעם כל זה הפ"שיות (2).

1) ובטעם הדבר שאין נוטלים ערבה בשבת, כתב הלבוש (ס"א) שעל ידי חטת הערבה נחלשים ממנה עלים, ויש בזה איסור דאורייתא, וכיון שחטת הערבה היא רק מנהג, אינה דוחה את השבת, ועל טעם זה הקשה בשו"ת שער אפרים (סוף סי' ב) שכיון שענפי הערבה תלושים הם, אין בתלישת העלים מהם איסור דאורייתא של חולש ולא של קילקול הערבה. לכן כתב, שטעם האיסור הוא שמוא יעבירו ר' אמות ברשות הרבים, וכמו שאסרו מטעם זה ליטול לולב בשבת, ועל טעם זה הקשה הא"ר (ס"ק א), שמבואר בגמרא (סוכה מג ב) שעל נטילת ערבה לא מוד גזירה זו, והביא (הא"ר), שהרוקח (סי' רכ"א) כתב שהטעם הוא כיון שבעת נטילת הערבה בהושענא רבה היו בוכים ומתחננים על המים, ואסור לעשות כן בשבת, וראה במשגיב לעיל סי' רפח ס"ק ד.

2) וגם בזמן שהיו מקדשים על פי הראיה, וראש חודש היה אמור לחול בימים שהיו גורמים למועדים לחול בימים אלו, כתב בשו"ת התשב"ץ (ח"א סי' קלה-קלו) בשם רבינו סעדיה גאון, שהיו מקפידים שלא לקדש את החודש באופן שיהולו המועדים בימים אלו, וכתב על כך התשב"ץ שאין דבריו נכונים, משום שמצינו במשניות בכמה מקומות שבזמן שהיו מקדשים על פי הראיה היו כשרים לקביעת המועדים גם ימים שאצלנו פסולים לכך. והמחצה"ש (הקרמה לסימן) כתב שזו מחלוקת ראשונים (בפסחים נח ב), והוסיף על דעת הסוברים שגם כשהיו מקדשים על פי הראיה היו מקפידים שלא יחולו המועדים בימים מסוימים, שהמפרש על הרמב"ם (פ"ז מהלי קידוש הורדש ה"ז) כתב בשם רבינו חננאל, שהיתה קבלה הלכה למשה מסיני ביד הכמנים שלא

הַלְבוּת רֵאשִׁיחֵדֶשׁ סִימָן תַּבַּח

ביאורים ומוספים

אומרים חלק אחד. והמור וקציעה (דיה פירוש) כתב שצריך לומר שזו גם כוונת השו"ע, שהיו מהלקים אותה לששה שבועות כנגד ששת ימי השבוע. מאידך, הדרישה (אות א) ביאר, שהכוונה שבשהיו עושים מעמדות נראה רמזים (פיו מהל' בלי המקדש הז'א-ד) שהיו באים משמורת מעם ישראל כדי לעמוד כשלוהים של ישראל על הקרבנות. ונקראו אנשי מעמדו. היו מתקבצים בירושלים או בבתי הכנסת שבעירם, והיו מתפללים כל יום תפילה נוספת, ובימים אלו היו אומרים כל יום מימות השבוע חלק מפרשת האזינו.

[משנ"ב ס"ק טו]

אין מפסיקין בהם?

7) וגם בשקוראן ימים מקרא ואחד תרגום, רעת הגרמי קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' קעח) שאין להפסיק באמצע הקללות.

[ביה"ל ולעולם]

שלא נקראו הקללות כמון ליום-הדין והנה לו פתחון-פה לשון לקסנו, סס ושלום⁶.

8) ומטעם זה, כתבו התוס' (מגילה לא, ב ד"ה קללות) שקוראים את פרשת נצבים בסמוך לראש השנה, כדי שתפסיק בין קריאת הקללות שבפרשת כי תבוא לבין ראש השנה שהיא יום הדין. והוסיף הלבוש (ס"ד), שאף שבפרשת נצבים יש תוכחות, מי"מ אין בה קללות.

[משנ"ב ס"ק יב]

היו מסלקין אותה לששה סלקים, לששת ימי המעשה⁶.

6) הזינו שבימות החול היו אומרים בכל יום חלק אחד כשיר על הקרבן, ומקור דברי השו"ע הוא בטור על פי הגמרא (ראש השנה לא, א). והקשה הרש"ש (שם), שהרי בגמרא מבואר שהיו מחלקים את הפרשה לששה שבועות, ובכל שבת במוסף היו

הַלְבוֹת רֵאשִׁיחַדָּשׁ סִימָן תַּחַב רַפֵּט בְּאֵר הַגּוּלָה

ה טור ק"ס ב' ב' פלגיו :און. מ'פ'רא דרב ראש השנה ל'א מ'שנה קנ"ה ל'א

פְּרֻשֶׁת *בְּמַדְבַּר סִינַי* קִדְּם עֲצָרֹת, *תְּשַׁעָה בָּאֵב קִדְּם וְאַתְחַנֵּן*, אֶתְּמַם נְצִיבִים קִדְּם רֵאשִׁיחַדָּשׁ; וְלָכֵן כְּשֵׁרֵאשִׁיחַדָּשׁ (ז) בְּיוֹם כ"ג, שֵׁשֶׁשׁ שָׁמַי שְׁבֻתוֹת בֵּין רֵאשִׁיחַדָּשׁ לְסֻכּוֹת, עֲרִיכִים לְהַחֲלִי נְצִיבִים וְיִלְחָף, כְּדֵי שִׁיקְרָאוּ יִלְחָף בֵּין רֵאשִׁיחַדָּשׁ לְעוֹם בְּפִנּוּ וְהֶאָזִינוּ בֵּין עוֹם בְּפִנּוּ לְסֻכּוֹת, וְסִימָן: (ח) כ"ג (ד) הַמִּלְךְ פֶּת וְיִלְחָף: אָבֵל (ט) כְּשֵׁרֵאשִׁיחַדָּשׁ בְּיוֹם ה"ו, אִז אֵין בֵּין רֵאשִׁיחַדָּשׁ לְסֻכּוֹת אֶלֶא שְׁבֻת אַחַת שְׁקוֹרִין בָּהּ 'הֶאָזִינוּ', אִז וְיִלְחָף עִם נְצִיבִים קִדְּם רֵאשִׁיחַדָּשׁ. וְסִימָן לְפִשׁוּטָה: (א) (י) פְּקָדוּ וּפְסָחוּ, וְלִמְעַבְרַת: סָגְרוּ וּפְסָחוּ, מִנּוּ וְעִצְרוּ, עוֹמָו וְצִלוּ, קוֹמָו וְתַקְעוּ: ה' 'פְּרֻשֶׁת הֶאָזִינוּ (יא) מְחַלְקִין פְּרֻשִׁיתִיהָ כְּדָרָךְ שֶׁהִיוּ מְחַלְקִין אוֹתָהּ בְּמַקְדָּשׁ, שֶׁהִיוּ קוֹרִין הַשִּׁירָה (יב) פַּעַם אַחַת לְשָׁשֶׁת יָמֵי הַשְּׁבֻעַ, וְסִימָן, הַי"ו ל"ף: 'הֶאָזִינוּ', 'זְכַר', 'זְרֻכָּהוּ', 'זְרָא'. (י) (יג) 'לֹו חֲכָמָו', 'כִּי אֶשָּׂא אֶל שְׁמַיִם' עַד סוֹף הַשִּׁירָה, וְהַשְּׁבִיעִי קוֹרָא (יד) מִסּוֹף הַשִּׁירָה עַד סוֹף הַפְּרָשָׁה: הַגָּה וְדוֹקָא בְּשִׁבְחַת מְחַלְקֵין הַפְּרֻשִׁיּוֹת, אָבֵל בְּמַנְחָה בְּשִׁבְחַת וְשֵׁנֵי וְחַמִּישִׁי אֵין לַחַשׁ (טוּרְכֵי פִּיק הַקּוֹרָא עוֹמֵד): ו' יְקַלְלוֹת שְׁבֻחַתֹּת פְּתָנִים (טו) אֵין מְפַסְקִין בָּהֶם, אֶלֶא

בְּאֵר הַיֵּטֵב

סְטוּף לְפִסַּח, סָגְרוּ לִי מַצְרַע מִקְרָה, מִנּוּ סִי' מְדַבֵּר, שְׁמַנִּי בִי יִשְׂרָאֵל, קִדְּם עֲצָרֹת, צוּמָו הֵטִי ט"ב, וְצִלוּ הֵטִי וְאַתְחַנֵּן. קוֹמָו הֵטִי נְצִיבִים קִדְּם קִקְעַת רֵיח: (י) ל'ו.

בְּאֵר הַלְקָה

כְּפֻרְשָׁה הַאֵתָּה בֵּין פְּרֻשַׁת בְּחֻלְתֵי שֵׁשֶׁשׁ בַּהּ קַלְלוֹת הַתּוֹכַחָה וּבֵין מִגֵּי הַשְּׁבוּעוֹת שֶׁהָיוּ יוֹסִידִיק עַל פְּרוֹת כְּאֵילָן, אֶלֶא נִקְרָאוּ קַלְלוֹת קְמוּץ לְיוֹסִידִין וְהָיָה לִי פִתְחוֹנָה לְשִׁטָּן לְקַטְרוֹ, חַס וְשָׁלוֹם! (א) לְבַשׁוּ: * בְּמַדְבַּר סִינַי קִדְּם עֲצָרֹת. וְלִפְעָמִים אִף פְּרֻשֶׁת נִשָּׂא קִדְּם עֲצָרֹת, כְּמוֹ שְׁאִתָּה הַשְּׁנָה הַיְהִיָּה מְעַבְרַת וְחַל רֵאשִׁיחַדָּשׁ בְּיוֹם חַמִּישִׁי, שְׁקוֹרִין פְּרֻשֶׁת אַחֲרֵי מוֹת קִדְּם חֲגֵי הַפֶּסַח וּבֵין שְׁהַשְּׁנָה הַיְהִיָּה הִיוּ חֲשׁוֹן וְכִסְלוּ מְלָאִים (אֲחֵרִים), וְזֶה קוֹרִין פְּרֻשֶׁת נִשָּׂא קִדְּם עֲצָרֹת, כֵּן בְּבָאָר בְּפוֹסְקִים. וְאַשְׁתִּיק לְפָנֵי הַקּוֹרָא מִבְּאוּר הַבְּרִיאָה, שְׂעִידֵי אֵתָּה פְּרֻשִׁיּוֹת מְחַבְרוֹת וְאַיְתָּה נְבִדּוֹת. סִימָן לְפְרֻשִׁיּוֹת הַמְּחַבְרוֹת: וְנִקְהַל וּפְקִידֵי, תְּנִינֵי וּמַצְרַע, אַחֲרֵי מוֹת וְקָרְשִׁים, בְּהַר וּבְחַתְמֵי - לְעוֹלָם מְחַבְרוֹת בְּשִׁנָּה פְּשׁוּטָה וְחִלְקוֹת בְּמַעְבְּרַת, חֲזַן מִה"ש נִדְּהִינוּ שְׂרָאשׁ לְשִׁנָּה חַל בְּיוֹם ה' וְהָיָה שְׁלֵמָה, דִּהְיָנוּ שְׁחַשְׁנוּ וְכִסְלוּ הִיוּ מְלָאִים, שְׂאָו אִף בְּכַשׁוּטָה מְחַלְקִין וְנִקְהַל פְּקוּדֵי מִשׁוֹם שְׁחַוֹּסֵף שְׁבֻת אַחַת קִדְּם לְפִסַּח. וְחַתְּמֵי וּבְלַק אֵינּוּ מְחַבְרִין אֶלֶא לְשִׁחַל שְׁבוּעוֹת בְּשִׁבְחַת, שְׁחַוֹּסֵף פְּרֻשָׁה אַחַת וְשֶׁהִלָּא בְּיוֹם-טוֹב אֵין קוֹרִין פְּרֻשֶׁת הַשְּׁבֻעַ. וְהָיָה בֵּין בְּכַשׁוּטָה וּבֵין בְּמַעְבְּרַת. וּמִסּוֹת וּמִסְעֵי אֵינּוּ נְפָרְדִין אֶלֶא כְּשֶׁהַשְּׁנָה קְטִבָּתָה וְחַל רֵאשִׁיחַדָּשׁ בְּיוֹם חַמִּישִׁי, וּבֵין כְּשֶׁהַשְּׁנָה שְׁלֵמָה אוֹ חֲסָרָה, שְׂאָו קוֹרִין אַחֲרֵי מוֹת קִדְּם פִּסַּח וְנִשָּׂא קִדְּם עֲצָרֹת וְחֲסָר פְּרֻשָׁה אַחַת, מְפִרְדִין מִסּוֹת וּמִסְעֵי. וְנְצִיבִים וְיִלְחָף אֵינּוּ נְפָרְדִין אֶלֶא לְשִׁחַל רֵאשִׁיחַדָּשׁ בְּיוֹם כ', אִז אֶשְׂפָר לְקִיּוֹת הַשְּׁבֻעַ וְכִסְלוּ הִיוּ מְלָאִים, וְחַתְּמֵי בְּהַר בֵּין מְעַבְרַת לְפִשׁוּטָה וּבֵין שְׁלֵמָה לְחֲסָרָה: עִידֵי אַשְׁתִּיק לְפָנֵי הַקּוֹרָא בְּקַעֲרוֹ מִבְּאוּר הַבְּרִיאָה עֲקָרֵי הַקַּלִּים לְקַבִּיעוֹת הַחֲדָשִׁים, וְהָיָה כְּשֵׁרֵאשִׁיחַדָּשׁ חַל בְּיוֹם רֵאשׁוֹן בְּיוֹם כ', אִז וְיִלְחָף לְעוֹלָם פֶּל הַחֲדָשִׁים כְּסֻדְרָן וְאַחַד אֶלֶא וְאַחַד חֲסָר, דִּהְיָנוּ מִשְׁרֵי מֵלֶא וְחַשְׁנוּ חֲסָר, כִּסְלוּ מֵלֶא וְשֻׁכַח חֲסָר, שְׁבִיט מֵלֶא אֲדָר חֲסָר וְכִי עַד סוֹף הַשְּׁנָה, בֵּין בְּכַשׁוּטָה וּבֵין בְּמַעְבְּרַת [אֲכָן בְּמַעְבְּרַת פֶּסַח אֲדָר הַרֵאשׁוֹן מֵלֶא, כְּמִבְּאָר בְּפוֹסְקִים]. וְכִשְׁחַל הָיָם רֵאשׁוֹן שֶׁל רֵאשִׁיחַדָּשׁ בְּיוֹם שְׁנֵי אוֹ בְּיוֹם ו', אִז אֶשְׂפָר לְקִיּוֹת הַשְּׁבֻעַ חֲדָשִׁים [דִּהְיָנוּ חַשְׁנוּ וְכִסְלוּ] כְּסֻדְרוֹ, אֶלֶא פְּעָמִים שְׁנַיִם מְלָאִים אוֹ שְׁנַיִם חֲסָרִים, בֵּין לְפִשׁוּטָה פְּשׁוּטָה אוֹ מְעַבְרַת, וְכֵן כְּשֶׁחַל יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל רֵאשִׁיחַדָּשׁ בְּיוֹם ה' וְהָיָה אוֹתָהּ הַשְּׁנָה מְעַבְרַת, גִּסְרָן אִז אֶשְׂפָר לְקִיּוֹת אֵלֶּי הַשְּׁנֵי חֲדָשִׁים כְּסֻדְרָן, אֶלֶא פְּעָמִים שְׁנַיִם מְלָאִים אוֹ שְׁנַיִם חֲסָרִים, וְכִשְׁחַל יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל רֵאשִׁיחַדָּשׁ בְּיוֹם ה' בְּשִׁנָּה פְּשׁוּטָה, אִז אֶשְׂפָר לְקִיּוֹת אִז שְׁנָה חֲסָרָה [דִּהְיָנוּ שְׂאָלוּ הַשְּׁנֵי חֲדָשִׁים יְהִי שְׁנַיִם חֲסָרִים, אֶלֶא פְּעָמִים שְׁחַשְׁנוּ חֲסָר וְכִסְלוּ מֵלֶא וּפְעָמִים שְׁנַיִם מְלָאִים]. חֲרֵי שְׁבֻעַת מִינֵי קַבִּיעוֹת בְּשִׁנָּה פְּשׁוּטָה (ב' חֲסָרָה, ב' שְׁלֵמָה, כ' כְּסֻדְרוֹ, ה' כְּסֻדְרוֹ, ה' שְׁלֵמָה, ד' חֲסָרָה, ד' שְׁלֵמָה), וְשְׁבֻעַת מִינֵי קַבִּיעוֹת בְּשִׁנָּה מְעַבְרַת (ב' חֲסָרָה, ב' שְׁלֵמָה, ג' כְּסֻדְרוֹ, ה' חֲסָרָה, ה' שְׁלֵמָה, ד' חֲסָרָה, ד' שְׁלֵמָה), וְעוֹד נִתְּנוּ סִימָן: יוֹם א' שֶׁל שְׁבוּעוֹת הָיָה יוֹם א' שֶׁל חֲסָרָה [שְׁאֲחִרִין], וְסִימָן: 'כִּי נִרְמָה וְתוֹרָה אֲרִי', אִם לֹא כְּשֶׁהַשְּׁנָה שְׁלֵמָה, דָּאָו יוֹם ב' שֶׁל שְׁבוּעוֹת הָיָה יוֹם א' שֶׁל חֲסָרָה [וְכֵן פִּסְחֵי הַפְּגוּרֵי אֲבָרָהס], וְיוֹם א' שֶׁל חֲסָרָה הָיָה יוֹם פּוֹרִים, וְהָיָה דוֹקָא כְּשֶׁהַשְּׁנָה הִיא פְּשׁוּטָה וְחֲסָרָה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הַבְּרִיאָה, וְכִכֵּל אֵלֶּי הַקַּלִּים מִבְּאָר גִּסְרָן בְּלִבְיֹשׁ, עֵין שָׁם: * תְּשַׁעָה בָּאֵב קִדְּם, וְהַשְּׁעָם, כְּדֵי שִׁיקְרָאוּ בָּהּ כְּפֻרְשֶׁת דְּבָרִים שֶׁהָיָה מְחַבְרוֹתֵינוּ שֶׁל מִשָּׁה, קִדְּם תְּשַׁעָה בָּאֵב, כְּדֵי לְהַפְסִיר בָּהּ בְּחֻזוֹן שֶׁהָיָה חוֹכְחוֹת וְשִׁעִיהָ עַל חֲרָפָן, וְאַתְּמַם נְצִיבִים קִדְּם רֵאשִׁיחַדָּשׁ, מִפְּנֵי שֵׁשֶׁשׁ בָּהּ מַעְבְּרֵי

שְׁעַר הַצִּיּוֹן

(י) וְהַכִּיּוֹת שֶׁל בַּח"ח אֵינָה סִימָן אֶלֶא פְּעֻלָּה, בְּשִׁנָּה שְׁסִיעָה ה"ח: (י) וְשֶׁ מְקוֹמוֹת שְׁחַוֵּינֵן בְּהַשְּׁלֹחַן-עֲרוּךְ, וְנִתְּרָא וְנִתְּרָא וּפְשׁוּטָה [פְּמ"ג], וְעַל-כֵּן פְּנִים לְהַגָּה לְהַפְסִיק כְּשֵׁנֵי הַמְּקוֹמוֹת אֲסוּר: (ח) אֵלֶּיהָ רַבָּה וְקוֹרֵי מְגִידִים:

(ד) הַמִּלְךְ. הֵינּוּ רֵיחַ שְׁאוֹמְרִים הַמִּלְךְ הַשְּׁשֻׁט, פֶּת וְיִלְחָף, פְּרוּשׁ מְלִשׁוֹן פְּחוּת אֵתָּה סַמִּים, שְׁמַחְלָקֵין נְצִיבִים וְיִלְחָף לְשִׁטָּם: (ה) פְּקָדוּ, לְשׁוֹן צוּרֵי, כְּלוּמָה, צוּ קוֹרִין

מְשַׁנָּה בְּרוּרָה

מוֹסִיף יוֹה"ש מְעַבְרַת, וְהָה גִּסְרָן סִימָנָא, שֶׁהִתְּא מוֹרָה עַל יוֹם רֵאשִׁיחַדָּשׁ שְׁחַל בְּיוֹם ה', וְהַשִּׁי"ן מוֹרָה שְׁאוֹתָהּ הַשְּׁנָה הַיְהִיָּה שְׁלֵמָה [דִּהְיָנוּ שְׁחַשְׁנוּ וְכִסְלוּ הִיוּ מְלָאִים], וְרוּצָה לִימֵר, (י) כְּשֶׁחַל רֵאשִׁיחַדָּשׁ בְּיוֹם ה' וְהַשְּׁנָה הַיְהִיָּה מְעַבְרַת, בֵּין שְׂאֵלוֹ הַחֲדָשִׁים שְׁלֵמִים אוֹ חֲסָרִים, קוֹרִין פְּרֻשֶׁת נִח בְּרֵאשִׁיחַדָּשׁ חַשְׁנוּ, וּמִמִּילָא נְחוּסָף שְׁבֻת אַחַת לְקִרְיָאָה, וְעַל-כֵּן קוֹרִין פְּרֻשֶׁת אַחֲרֵי קִדְּם הַפִּסַּח: (ז) בְּיוֹם כ"ג, רוּצָה לִימֵר, שְׁחַל יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל רֵאשִׁיחַדָּשׁ הַשְּׁנָה בְּיוֹם ב' אוֹ בְּיוֹם ג': (ח) כ"ג הַמִּלְךְ פֶּת וְיִלְחָף, פְּרוּשׁ 'הַמִּלְךְ' הֵינּוּ רֵאשִׁיחַדָּשׁ שְׁאוֹמְרִים 'הַמִּלְךְ הַמְּשַׁפֵּט', כְּשֶׁחַל בְּיוֹם ב' אוֹ ג' - 'פֶּת וְיִלְחָף', מְלִשׁוֹן 'פְּחוּת אֵתָּה פְּתִיב', שְׁמַחְלָקִים נְצִיבִים וְיִלְחָף לְשִׁטָּם: (ט) כְּשֵׁרֵאשִׁיחַדָּשׁ בְּיוֹם ה"ו, פֶּךְ צִרְיָה לִימֵר, וְכֵן אֵינָתָּה בְּטוֹר וּבְסִפְרֵי שְׁחַח-עֲרוּף וְשִׁנִּים, וְרוּצָה לִימֵר, שְׁחַל יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל רֵאשִׁיחַדָּשׁ בְּיוֹם ה' אוֹ בְּיוֹם ד', דִּהְיָנוּ ו' אִז אֶשְׂפָר לְחוּלֵי, כְּפ"ל: (י) פְּקָדוּ וּפְסָחוּ, פְּקָדוּ לְשׁוֹן צוּרֵי, כְּלוּמָה, 'צוּ קוֹרִין קְמוּץ לְפִסַּח, 'סָגְרוּ', לְשׁוֹן מַצְרַע מִקְרָה, מִנּוּ וְעִצְרוּ, פְּרוּשׁ, 'בְּמַקְרָב' שֶׁהָיָה מִנְּכָן בְּגִירֵי-יִשְׂרָאֵל, קִדְּם עֲצָרֹת, 'צוּמָו' הֵינּוּ תְּשַׁעָה בָּאֵב, וְצִלוּ' הֵינּוּ וְאַתְחַנֵּן, 'קוֹמָו וְתַקְעוּ', הֵינּוּ נְצִיבִים' קִדְּם תְּקִיעַת רֵאשִׁיחַדָּשׁ. כְּשֶׁחַל יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פִּסַּח בְּשִׁבְחַת, דָּאָו כְּדֵי אֲרִיץ-יִשְׂרָאֵל שְׁעוֹשִׁין פִּסַּח וְכַ שְׁבֻעָה יָמִים, קוֹרִין בְּשִׁבְחַת שְׂאֲחֲרֵי פְּרֻשֶׁת שְׁמַיִנֵי, וְאַסְרָן מִמִּילָא וְנִתְּרָא לְקֵם בְּשִׁנָּה שְׁבֻת אַחַת כְּדֵי סָדְרָה, וְעַל-כֵּן יֵשׁ מְפִרְדִין אֶמְלוּ בְּשִׁנָּה פְּשׁוּטָה תְּנִינֵי וּמַצְרַע, וְיֵשׁ מְפִרְדִין בְּהַר וּבְחַתְמֵי, וְאַם הִיא מְעַבְרַת מְפִרְדִין גַּם מִסּוֹת וּמִסְעֵי [מִהַרְיִט וּמִגְוֵי אֲבָרָהס]: ה' (יא) מְחַלְקִין פְּרֻשִׁיּוֹתֶיהָ כְּדָרָךְ וְכוּ'. וְהַשְּׁעָם, מִפְּנֵי שֶׁהִם רַבִּירֵחוּכְתָּה, שִׁחְזוּרֵי הַעָם בְּחַשׁוּכָה [רַמְב"ם], וְאַפְלוּ יֵשׁ חַיִּיבִים, לֹא יִסְלְקוּ הַפְּרָשָׁה יוֹתֵר [מ"א]: (יב) פַּעַם אַחַת לְשָׁשֶׁת יָמֵי הַשְּׁבֻעַ. וְהִיוּ מְחַלְקִין אוֹתָהּ לְשִׁשָּׁה חֲלָקִים, לְשִׁשֶׁת יָמֵי הַמְּעַשֵׂה: (יג) 'לֹו חֲכָמָו', 'כִּי אֶשָּׂא', וְיֵשׁ פּוֹסְקִים שְׁסוּבְרִין כְּתַבַּת 'ל"ד' קוֹמָו עַל "לולֵי פַעַם וְגו', כִּי דָרִין וְגו', (י) וְכֵן נִוְדָגִים בְּמִדְּתָנּוּ [אַחַרְוִינִים]: (יד) מִסּוֹף הַשִּׁירָה וְכוּ'. וּבְכַמּוֹם שְׁמוֹסִיפֵין בְּשִׁבְחַת, (ט) רֵשָׁאִין לְהוֹסִיף אַחַר הַיְהִי"ו ל"ד מִזִּיבָא' וְיִתְלָן: ו' (טו) אֵין מְפַסְקִין בָּהֶם, וְסִמְכוּנָה זֶה אֶקְרָא מְשַׁלִּי דְבָרְתִיב "מוֹסֵר ה' כְּדֵי אֵל תִּמְאָס וְאַל תִּמְקַן כְּתוּכְתוּתוֹ", וְאַם הָיָה זֶה הַקּוֹרָא מְפַסִּיק בְּהַר וְהִיוּ צְרִיכִין לְקוֹרוֹת אַחֲרָה, הֵינּוּ נִרְמָה פְּאֵלוּ קָן

